

Список використаних джерел:

1. Боришевський М. Й. Духовні цінності в становленні особистості – громадянина. *Педагогіка і психологія*. 1997. №1. С. 144–150.
2. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини: [за ред. І. Я. Коцана]. Луцьк : РВВ Вежа ; Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2011. 316 с.
3. Лісова О. С. Психологія здоров'я : Навчально-методичний посібник. Чернівці, 2001.

**ПРОФЕСІЙНА САМООСВІТА ПЕДАГОГІВ-ПОЧАТКІВЦІВ
У КОНТЕКСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Со́я А. А.
(Полтава, Україна)

На сучасному етапі розвитку українського суспільства особливо актуальним є генерування принципово нового освітнього середовища, обов'язковою умовою якого є професійна самоосвіта педагогів. Вона є однією з базових форм підвищення професійної компетентності, що полягає у поглибленні теоретичних загально педагогічних і психологічних знань, набутті педагогічного досвіду шляхом цілеспрямованого саморозвитку та самовдосконалення вчителя, відповідно до особистих інтересів та об'єктивних вимог учасників освітнього процесу.

Метою професійної самоосвіти педагогів-початківців є не лише поглиблення знань про методи організації процесу навчання та виховання, системи предметних знань, а також ознайомлення з інноваційними педагогічними технологіями та дослідженнями, підвищення загальнокультурного рівня, міжпредметної інтеграції знань, реалізація альтернативних методичних шляхів роботи в організації освітнього процесу.

Одним із фундаментальних тлумачень професійної самоосвіти педагога є визначення З. Курлянд, яка під поняттям «самоосвіта» вбачає спроможність особистості здобувати освіту – «навчатись» упродовж усього життя [2, с. 9]. На сьогодні самоосвіта педагога розглядається як постійне та нерозривне співвідношення між педагогічною теорією та практикою освітнього процесу, тому її основною метою є теоретична та методична підготовка до впровадження в навчально-виховний процес освітніх інновацій та мотивація акмеологічного розвитку особистості вчителя.

Ключову роль у професійній самоосвіті педагогів-початківців відіграють професійно-особистісні якості, що характеризують емоційно-вольову та інтелектуальну сторони особистості. Вони пов'язані з рівнем сформованості в педагогів таких умінь:

– актуалізувати з літературних джерел та передового педагогічного досвіду положення, факти, явища що піднімають теоретичний та методичний рівень;

– систематизувати та узагальнювати науково-методичні інновації з метою формування когнітивної готовності до їх реалізації у педагогічній діяльності;

– вироблення власної професійної позиції та системи педагогічної діяльності;

– самоконтролю та самоаналізу професійної самоосвіти та педагогічної діяльності.

Основним змістом самоосвіти є оновлення і вдосконалення знань, що є у молодого спеціаліста, його умінь і навичок з метою досягнення бажаного рівня професійної компетентності. У сучасному суспільстві постійна професійна самоосвіта, з одного боку, все більше стає умовою інтеграції педагога до педагогічної діяльності, а з іншої – захищає від інтелектуального зубожіння особистості [1, с. 21].

Нові завдання, поставлені перед сучасним навчальним закладом, вимагають перегляду змісту педагогічної освіти, який є ядром професійної компетентності вчителя. Тому у сучасних умовах потрібен, передусім, інтелігентний учитель, що володіє необхідним фаховими компетентностями, принципами й методами пізнання теорії й практики своєї педагогічної діяльності, усвідомлює шлях до їх набуття. Тільки за таких умов учитель буде здатний творчо мислити, самостійно орієнтуватися в найрізноманітніших проблемних ситуаціях педагогічної дійсності, критично їх оцінювати й знаходити шляхи подолання певних суперечностей [3, с. 61].

Перед керівником начального закладу постає проблема грамотного супроводу педагога у його професійній самоосвіті, ключовим аспектом якої є навчити вчителя максимально використати ресурси в освітньому просторі для побудови власної освітньої системи. При організації роботи з педагогами-початківцями необхідно враховувати такі вимоги: чітке формулювання змісту та мети роботи, перспективи вдосконалення професіоналізму педагога, врахування його позитивних і негативних якостей, що забезпечує підвищення результативності самоосвіти. Ефективному плануванню самоосвітньої траєкторії молодих педагогів допомагає діагностування, аналіз відвіданих уроків та виховних заходів, врахування результатів моніторингу навчальних досягнень учнів.

Робота керівника навчального закладу з педагогами-початківцями, у контексті їхньої професійної самоосвіти, має здійснюватися за такими напрямками:

– формування мотивації до безперервного навчання, організації самоосвітньої діяльності;

– поглиблення знань і вмінь здійснювати аналіз навчальних програм, підручників та працювати з ними у освітньому процесі навчального закладу;

– вивчення передового педагогічного досвіду та генерація власної системи методичних матеріалів;

– визначення проміжних і кінцевих цілей навчання, виховання, розвитку творчої активності учасників освітнього процесу;

– використання форм і методів роботи, які відповідають різним стилям і технологіям навчання;

– раціональне використання здібностей учителя; створення ситуації успіху; можливість практичного використання нових знань;

– розвиток навичок рефлексії професійної самоосвіти.

У сучасному арсеналі форм та методів управління професійною самоосвітою педагогів-початківців найбільш ефективними вважаються: індивідуальні консультації, розв'язання педагогічних ситуацій, засідання професійно-педагогічних читань; дискусії; робота над індивідуальною науково-методичною темою (проблемою), опрацювання фахової методичної літератури, дидактичні ігри, ділові ігри, практичні семінари, тренінги, творчий портрет молодого вчителя, майстер-класи, творчі звіти, круглі столи, тренінги, Школа Адаптації, педагогічні мініконсилиуми [4, с. 78].

Таким чином, керівник навчального закладу повинен постійно сприяти підвищенню рівня активності та зацікавленості вчителів у професійній самоосвіті, мотивувати їх; створювати в колективі доброзичливий мікроклімат; відповідати за прийняті рішення та адекватно контролювати своїх підлеглих; запобігати конфліктам, а в разі їх виникнення, сприяти конструктивному вирішенню; забезпечувати умови для професійної самоосвіти та саморозвитку педагогів-початківців.

Список використаних джерел:

1. Бей М. О. Розвиток професійної компетентності вчителя у процесі підвищення кваліфікації. Сучасний вимір та стратегії розвитку особистісно-професійної компетентності педагога: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / За заг. ред. Ю. О. Нікітін, С. М. Грицай, А. В. Вознюк, С. В. Драновська, О. М. Кириченко (м. Київ, 15 березня 2019 року). Суми: НВВ КЗ СОППО, 2019. С 19–22.

2. Маслікова І. Модель педагогічного керівництва самоосвітньою діяльністю педагогів у системі методичного менеджменту. *Управління школою*. № 11. 2004. С. 7–15.

3. Охрончук Н. М., Толкай І. М. Формування індивідуальної освітньої траєкторії педагога в умовах інноваційного простору. *Управління школою*. 2019. № 19-21. С. 56–76.

4. Тринус О. Самоосвітня діяльність молодого вчителя: історичний аспект. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2017. Випуск 15. С. 72–84.